

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Năm, ngày 30/04/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

BÀI 416: TRẺ NHỎ CẦN PHẢI ĐƯỢC DẠY BẢO

Người xưa nói, những gì trẻ được tiếp xúc từ nhỏ thì sẽ trở thành thiên tính, tính cách, có thể đi theo chúng suốt cuộc đời. Nếu trẻ không được giáo dục thì khi lớn lên trẻ sẽ không biết làm thế nào để đối nhân xử thế, tiếp vật một cách chừng mực. Nhiều Cha Mẹ cho rằng, nếu dạy trẻ lễ phép, cung kính thì chúng sẽ yếu hèn, nhu nhược, không thể cạnh tranh, đấu tranh. Đây là suy nghĩ sai lầm! Nếu từ nhỏ trẻ được dạy dỗ, chúng sẽ tự nhận biết một cách rõ ràng thiện ác, phải trái. Từ nhỏ trẻ được dạy cách cư xử một cách có chuẩn mực, cung kính thì khi lớn lên chúng sẽ thông minh, khỏe mạnh. Các bậc Cha Mẹ có những người con ngoan ngoãn thường không tự khoe về cách dạy con của họ, nếu người nào tha thiết mong muốn học cách giáo dục con thì họ mới chia sẻ. Ngày nay, trẻ bị ảnh hưởng bởi vọng tưởng, tham cầu của Cha Mẹ, nhiều Cha Mẹ mong con học đàn ca, sáo nhị, nhảy múa. Những đứa trẻ có thiên tính trầm lặng thường cũng bị Cha Mẹ định hướng trở thành người bao chao, dao động.

Hòa Thượng nói: ***“Ngày trước, trẻ nhỏ có thiên tính thanh tịnh, không lo buồn, không thích làm những việc tổn hại cho người. Cuộc sống của trẻ nhỏ thời xưa rất an vui, thời gian hồn nhiên của chúng rất dài, thường kéo dài từ khi sinh ra đến trước khi 10 tuổi. Trẻ nhỏ ngày trước sau 10 tuổi thì mới biết buồn vui, thương ghét, giận hờn, chúng có tuổi thơ tràn đầy hạnh phúc”***. Khi tôi còn nhỏ, tôi cũng có một tuổi thơ rất hồn nhiên. Ngày nay, trẻ nhỏ đã sớm có sự nhận biết về sự khác biệt giữa nam và nữ. Trong giai đoạn đồng niên, giai đoạn từ 0 đến 10 tuổi, các bậc Cha Mẹ phải giữ cho trẻ có tuổi thơ tốt đẹp, an lành nhất!

Hòa Thượng nói: ***“Trẻ nhỏ ngày nay rất đáng thương, khi trẻ từ một đến hai tuổi thì chúng đã làm những việc ngộ nghịch. Thời gian tuổi thơ của trẻ bị rút ngắn, thời gian chịu khổ rất sớm. Vì sao tuổi thơ của trẻ bị rút ngắn? Là vì chúng ngày ngày xem truyền hình, truyền hình ngày ngày dạy chúng. Ngày***

nay, trẻ nhỏ khoảng từ 2 đến 3 tuổi, khi nghe âm thanh, nhìn sắc mặt thì đã biết người lớn muốn gì, biết được người lớn đang vui hay đang giận, trong tâm chúng liền biết so đo, tính toán”.

Ngày nay, nếu trẻ nhỏ không thích, không hài lòng thì chúng có thể đập phá đồ, đồ thức ăn đi. Ngày trước, thời Hòa Thượng sống chỉ mới có truyền hình, ngày nay nguy hiểm hơn là thêm điện thoại, vi tính, các chương trình trí tuệ nhân tạo (AI). Hòa Thượng rất từ bi, Ngài nhắc nhở chúng ta mọi phương diện, nếu chúng ta sơ xuất về phương diện này thì trẻ sẽ không được tiếp nhận giáo dục chuẩn mực. Trong xã hội hiện đại đầy cám dỗ, giáo dục chuẩn mực đạo đức là một việc chí thiện, không có việc gì có công đức lớn bằng việc thúc đẩy giáo dục Thánh Hiền.

Hòa Thượng nói: ***“Người hiện đại không có niềm vui như người xưa. Hiện tại, khoa học kỹ thuật phát triển nhưng đời sống của người hiện tại không có mùi vị như người đời trước. Người xưa, tuy tri thức không rộng, không nghe, không thấy nhiều nhưng đời sống của họ đầy ý thơ. Người xưa có thể làm thơ, vẽ tranh. Đời sống của người xưa thật đẹp!”***. Đời sống của người ngày nay giống như một cỗ máy, họ chân thật là rất đáng thương! Người ngày nay ngày ngày tham cầu, vọng tưởng, không cảm nhận được sự thi vị của đời sống.

Hòa Thượng nói: ***“Khi trẻ từ 7 tuổi đến 12 tuổi, chúng ta phải dạy trẻ nhỏ tiểu học cách tưới cây, quét lá, ứng đối, đi phải thưa về phải trình. Đây hoàn toàn là dạy trẻ học cách để làm người”***. Người xưa rất chú trọng dạy trẻ cách làm người. Người ngày nay, sống trong vọng tưởng, từ nhỏ trẻ đã bị thúc ép học như một cỗ máy, Cha Mẹ luôn mong con phải hơn người, phải kiếm được nhiều tiền, có danh vọng, địa vị. Trong khi đó, ngày trước trẻ từ 7 đến 12 tuổi chỉ học cách quét nhà, tưới cây, đi phải thưa về phải trình.

Hòa Thượng nói: ***“Giáo dục tiểu học là giáo dục đức hạnh, ngôn ngữ, nhất cử nhất động đều phải có quy củ, lời nói phải có chừng mực”***. Nếu lời nói của trẻ không có chừng mực thì trẻ sẽ không biết cung kính với người lớn. Có những người nói chuyện mà không có tâm cung kính với người lớn là những người đáng thương vì họ không được tiếp nhận giáo dục chuẩn mực. Nếu con chúng ta có cách cư xử như vậy thì chúng ta có cảm thấy hổ thẹn không? Chúng ta là Ông Bà, Cha Mẹ mà chúng ta không dạy con thì chúng sẽ không biết ứng xử có chừng

mục. Nhiều người cho rằng, người khác không bằng mình nên họ ăn nói không có chừng mực, đây là họ đã ngông cuồng, ngạo mạn, vô lễ. Họ rất đáng thương! Hòa Thượng nói: **“Trẻ nhỏ ngày nay rất đáng thương”**. Điều trẻ cần học thì chúng không được học mà chúng phải học những thứ khiến tăng trưởng ảo danh, ảo vọng. Tôi biết một đứa trẻ, từ nhỏ đứa trẻ đó đã đi hát ở các nơi và sống trong ảo danh, ảo vọng, được Cha Mẹ đi theo chăm sóc, khi đứa trẻ khoảng 12 tuổi thì đã không còn phước và mất.

Hòa Thượng nói: **“Một đứa nhỏ được dạy đức hạnh, lời nói, cử chỉ đều có chừng mực thì khi chúng 11, 12 tuổi, chúng sẽ giống như một người lớn, mọi cử chỉ, hành động đều oai nghi, đĩnh đạc. Đây là giáo dục đời sống, khi trẻ còn nhỏ chúng ta đã phải giáo dục đời sống cho trẻ”**. Nếu từ nhỏ trẻ không được giáo dục chuẩn mực thì lớn lên rất khó trở thành người có chuẩn mực.

Trong câu chuyện “*Mẹ hiền con hiếu*”, bà Triệu Lương Ngọc đã dụng công dạy bảo Thầy Chung Mao Sâm từ nhỏ. Bà từng nói: **“Chúng ta không phải là Tiến sĩ nhưng có thể là Mẹ của Tiến Sĩ”**. Hiện tại, Thầy Chung Mao Sâm đã xuất gia và nhập thất 10 năm, Bà Triệu Lương Ngọc đã trở thành Mẹ của một vị cao tăng, thậm chí, sau này, Bà có thể trở thành Mẹ của một vị Bồ Tát. Trẻ phải được giáo dục từ nhỏ, trí tuệ của trẻ sẽ được dưỡng thành theo thời gian.

Hòa Thượng nói: **“Từ nhỏ, trẻ phải được bồi dưỡng. Cha Mẹ phải “dĩ thân tác tắc”, lấy mình làm gương”**. Người xưa không dạy bảo con bằng cách nói lý thuyết suông mà phải chính mình làm gương. Ngay từ khi trong bụng Mẹ, trẻ đã cần được giáo dục thai giáo. Khi chúng ta chuẩn bị làm Cha Mẹ thì chúng ta đã phải sửa mình để làm tấm gương cho các con. Chúng ta không được dạy những điều này, hiện tại, chúng ta biết thì đã muộn.

Hòa Thượng nói: **“Chúng ta phải giáo dục đời sống cho trẻ từ khi chúng còn nhỏ. Trẻ nhỏ phải biết làm thế nào để cung phụng Cha Mẹ, làm thế nào đối đãi với Sư trưởng, rõ ràng, tường tận trong các mối quan hệ nhân luân, hiểu được lễ tiết. Đây là nền tảng cho trật tự, an định của xã hội, hòa thuận của gia đình”**. Nếu được dạy, trẻ từ nhỏ sẽ biết vai trò, bổn phận của mình. Một đứa trẻ được dạy từ nhỏ thì chúng sẽ cư xử một cách có chuẩn mực, mực thước, chúng có thể nhận biết người có hành vi không chuẩn mực và biết cách viễn ly. Nhiều Cha Mẹ sợ rằng, nếu dạy con chuẩn mực đạo đức thì con của họ sẽ không

“khôn”. Một số Cha Mẹ cho rằng, họ không được dạy chuẩn mực đạo đức nhưng đời sống của họ vẫn rất tốt, họ có danh vọng, địa vị, khi con của họ trở thành những người con bất hiếu, phá gia tri tử thì họ mới ân hận.

Hòa Thượng nói: **“Hiện tại, hoàn cảnh sống bị ô nhiễm nghiêm trọng, trẻ ngày nay đều xem truyền hình, vì tính nên chúng vô cảm với hoàn cảnh xung quanh, không biết làm thế nào để đối xử với mọi người. Nếu chúng ta hiểu rõ những việc này thì liền biết được nguyên nhân của mọi vấn đề chính là do không giáo dục tốt trẻ nhỏ”**. Một lần, khi tôi đi mua cua để phóng sanh, tôi nhìn thấy một đứa trẻ 2 tuổi đang xem điện thoại, mới buổi sáng nhưng mắt của đứa trẻ đã có vẻ rất mỏi. Tôi nói với Mẹ của đứa trẻ, nếu cô tiếp tục cho con xem điện thoại thì chắc chắn đứa trẻ sẽ bị hỏng mắt. Khi người Mẹ định lấy lại điện thoại thì đứa trẻ gào khóc, không đồng ý. Những đứa trẻ như vậy sẽ dần vô cảm với hoàn cảnh xung quanh, không biết đến công ơn của Cha Mẹ, không muốn xây dựng mối quan hệ với những người xung quanh, thậm chí, có đứa trẻ tự tìm đến cái chết.

Trẻ nhỏ ngày xưa rất hồn nhiên vì thời đó, không có những thiết bị, máy móc khiến chúng sinh khởi những tập khí xấu ác. Nếu trẻ nhỏ từ 2 tuổi đã được dùng điện thoại thì thời gian tuổi thơ của trẻ chỉ là vài tháng, kéo dài từ khi chúng sinh ra đến trước khi chúng 2 tuổi. Cháu tôi gần 2 tuổi nhưng chưa từng được xem điện thoại; phần lớn đồ chơi đều là những món đồ đơn giản, không có đồ chơi điện tử.

Hòa Thượng nhắc chúng ta, khi trẻ còn nhỏ, phải giáo dục đời sống cho trẻ, dạy trẻ cách quét nhà, tưới cây, chào hỏi, dạ thưa. Nếu trẻ không được dạy rằng, lời nói, hành động phải có chừng mực thì chúng sẽ không biết. Từ nhỏ, trẻ nói những lời không chừng mực thì khi lớn lên lời nói của chúng sẽ càng trở nên ngỗ ngược. Chúng ta được học, có được sự nhắc nhở của Hòa Thượng nên chúng ta thấy được sự quan trọng của việc giáo dục trẻ. Nếu chúng ta không xem trọng việc giáo dục trẻ thì tương lai sẽ phải nhận kết quả đau thương.

Tổ Ấn Quang dạy chúng ta: **“Đốn luân tận phận, nhàn tà tồn thành, tín nguyện trì danh, cầu sanh Tịnh Độ”**. Dốc hết trách nhiệm trong vai trò, trách nhiệm của mình, khi rảnh rỗi, giữ tâm thành kính niệm Phật. Khi chúng ta còn nhỏ, chúng ta có được tiếp nhận giáo dục chuẩn mực của người xưa hay không?

Chúng ta phải biết làm thế nào để làm người, cung phụng Cha Mẹ, đối xử với trưởng bối, anh em, hàng xóm và các mối quan hệ nhân luân. Ngày nay, chúng ta không thể nhất tâm niệm Phật vì chúng ta niệm Phật trong tạp loạn, vọng tưởng.

Hơn mười ngày nay, chúng tôi cùng nhau niệm Phật, tôi nhận thấy công phu niệm Phật của mình còn rất thấp. Đây là do thói quen niệm Phật của tôi chưa đủ tốt. Nếu tôi dùng nhiều thời gian công phu niệm Phật, không để tâm vọng tưởng, loạn động thì chắc chắn công phu niệm Phật của tôi sẽ tốt hơn. Bài học hôm nay nhắc chúng ta, chúng ta không được tiếp nhận giáo dục tốt từ nhỏ nên ngày nay chúng ta trở thành người như thế này! Nếu từ nhỏ, chúng ta được giáo dục tốt, biết cách quét nhà, tưới cây, ứng xử, lời nói việc làm có quy củ, mực thước thì chúng ta đã tốt hơn!

Khi lớn lên nhờ đọc sách, tôi mới biết những lời dạy của Thánh Hiền. Tôi biết lời dạy của Thánh Hiền hay nhưng tôi chưa làm được vì từ nhỏ đã không được dạy. Thời gian đầu, tôi cảm thấy làm theo lời dạy của Thánh Hiền rất khó vì chưa quen. Chúng ta không được học từ nhỏ nên phải xem trọng giáo dục thế hệ tương lai. Đặc biệt là chúng ta phải nỗ lực, ra sức hơn để thúc đẩy giáo dục văn hóa truyền thức. Việc này công đức rất lớn, là việc thiện tốt nhất trong tất cả các việc thiện, là việc rất cần thiết!

Hôm trước, tôi dẫn cháu ra biển thì gặp một vị giáo sư, tôi nhắc con khoanh tay chào ông một cách cung kính. Ông bị gút rất nặng, các đốt tay sưng phù, Bác sĩ nhắc ông phải đi phơi nắng, có lẽ nhiều năm rồi ông mới thấy một đứa trẻ khoanh tay chào nên ông rất vui và ngạc nhiên. Nếu từ nhỏ trẻ được dạy chuẩn mực thì chúng sẽ làm theo chuẩn mực. Nếu trẻ không được dạy thì chúng sẽ làm mọi việc một cách tùy tiện, khi trẻ đã hình thành thói quen thì rất khó để thay đổi. Chúng ta học bài này để phải phản tỉnh, nhận ra những việc cần làm cho thế hệ sau!

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

*Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót.
Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài
liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!*